

Ločnik

Pripravilo

Kulturno društvo „La Primula“

s prispevkom

Kulturno društvo „La Primula“ je leta 1991 v Ločniku ustanovila skupina ljudi, ki jih posebej zanima ponovno odkrivanje, vrednotenje in zaščita Ločnika in njegove okolice s krajinskega in okoljevarstvenega vidika, da bi pri odraslih in mladih vzbudili ekološko zavest za pravilno koriščenje območja.

La Primula zato organizira pohodniške in kolesarske izlete ter čistilne akcije, tudi v sodelovanju z drugimi društvi v vasi, gozdnimi stražami in krajevnimi šolami.

Pred predlaganimi dejavnostmi pogosto potekajo kulturna srečanja, razstave in konference v občinskem centru.

Člani društva La Primula so aktivni tudi pri raziskovanju območja, ponovnem odkrivanju starih stez, pripravi zemljevidov in zbiranju dokumentarnega gradiva, česar je ta knjižica primer.

© Kulturno društvo „La Primula“ APS

Ločnik 2022

Besedila:

Gianni Bressan, predsednik Unione associazioni „Lucinis“ in Danzerini di Lucinico, Marina Bulich, Lucio Delpin, Laura Galbato, Clara Maronese, Umberto Martinuzzi, Liviana Persolia, Lino Visintin

Prevod v slovenščino:

Jerica Klanjšček

Slike:

Matteo Borean, Gianni Belli, Carlo Bregant, Luciano Bressan, Enzo Galbato (Fotoclub Lucinico), Amelia Kappel, Gabriele Montanar (predsednik društva ANA iz Ločnika), Giorgio Zamparo, društva iz Ločnika

Kartografija:

Avtorske Casa Editrice Tabacco S.r.l. – Tavagnacco (UD) – št. avt. 2226

Urednik:

Paolo Iancis

Tisk:

Poligrafiche San Marco – Krmin

PREDSTAVITEV

Društvo La Primula se je ob 30. obletnici ustanovitve odločilo, da v poklon skupnosti Ločnika posodobi brošuro Ločnik.

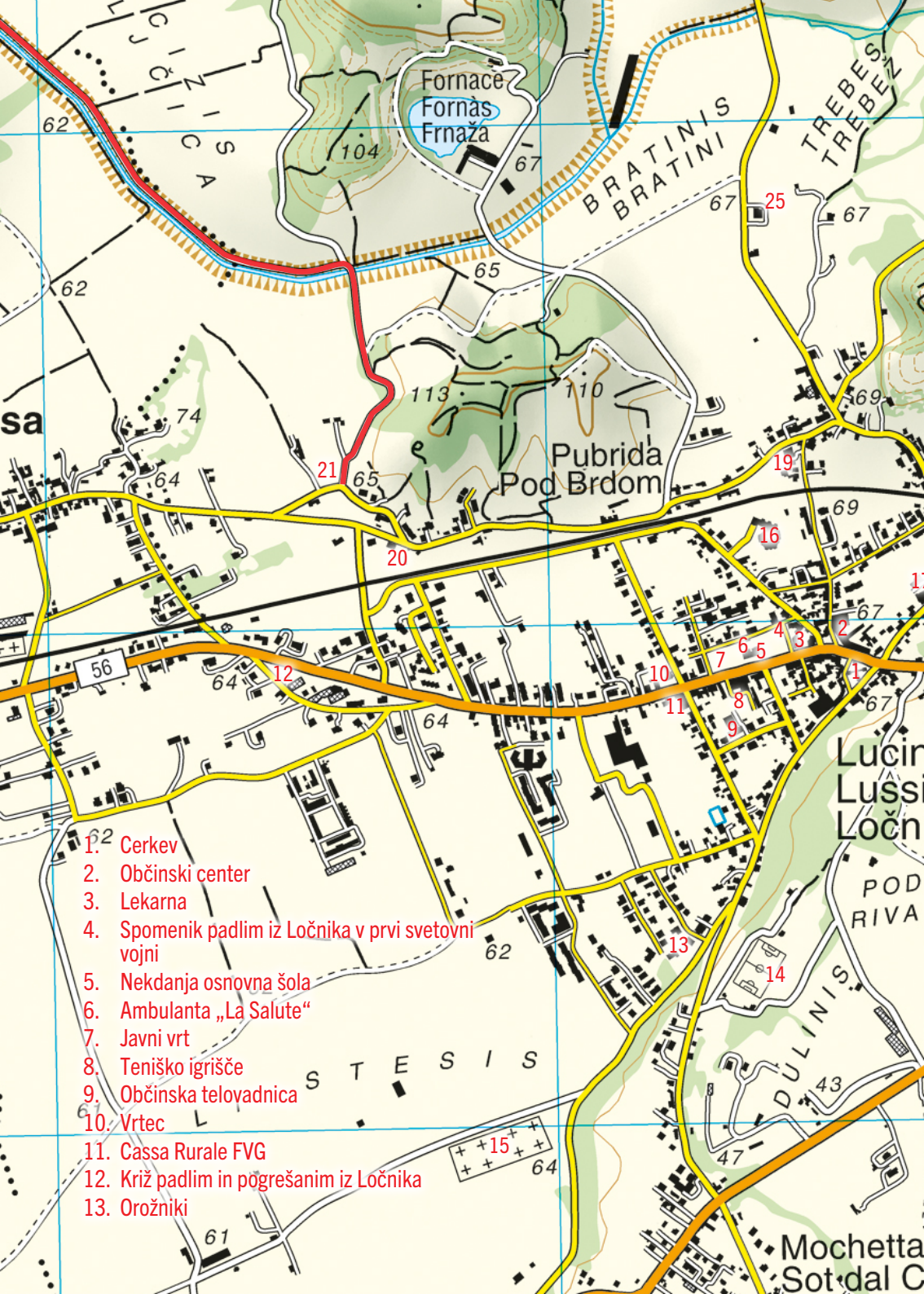
Ta knjižica, katere prva izdaja je iz leta 2002, je bila pripravljena z namenom spoznavanja vasi s kratko predstavitevijo njenih tradicij, zgodovine, združenj, gospodarstva in družbe.

Ob pregledu takratnih vsebin smo ugotovili, koliko sprememb se je v dvajsetih letih zgodilo na gospodarskem in družbenem področju. Pri tem se spomnimo na gospodarske dejavnosti, ki se vse bolj usmerjajo v tretji sektor, na gradnjo spomenikov v spomin na padle v prvi svetovni vojni, na arheološka odkritja na Kalvariji in na prekinitev nekaterih starih tradicij, ki jih je nadomestil nastanek novih.

To je bilo skupinsko delo, h kateremu so prispevali člani raznih krajevnih združenj, ki se jim zahvaljujemo.

Namen te brošure ostaja prvotni. Upamo, da bo nova izdaja postala dobra referenca za domačine in obiskovalce, uporabna predstavitev naselja Ločnik v Italiji in tujini ter prijeten spomin za oddaljene sovaščane.

Lucio Delpin

1. Cerkev
2. Občinski center
3. Lekarna
4. Spomenik padlim iz Ločnika v prvi svetovni vojni
5. Nekdanja osnovna šola
6. Ambulanta „La Salute“
7. Javni vrt
8. Teniško igrišče
9. Občinska telovadnica
10. Vrtec
11. Cassa Rurale FVG
12. Križ padlim in pogrešanim iz Ločnika
13. Orožniki

- 14. Športno igrišče
- 15. Pokopališče
- 16. Šole
- 17. Župnijski rekreacijski center „Člasi pre Pieri Mosetti“
- 18. Dom upokojencev „A. Culot“
- 19. Agriturizem Grion
- 20. Cerkev Svetega Roka
- 21. Kolesarska pot
- 22. Steza na Kalvarijo
- 23. Ostanke cerkve Svetega Petra
- 24. Ostanke cerkve Svete Trojice
- 25. Planinska koč

Pogled na Ločnik s Kalvarijo in Julijskimi Alpami v ozadju. Na manjši sliki je vrh hriba, ki ga je leta 1706 narisal goriški duhovnik Giovanni Maria Marusig.

*Območje in
okolje*

Cerkev Svetega Jurija in središče vasi.

OBMOČJE IN OKOLJE

Ob prihodu v Gorico po državni cesti iz Gradišča se ob pogledu proti zahodu ugleda naselje Ločnik – skupek hiš v smeri proti jugu, ki se držijo pobočja, ki ga oblikuje rečna terasa Soče, zbranih nato okoli zvonika. Ob pogledu na hribe, ki se dvigajo severno od naselja, postane jasno, da področje spada v širši kontekst, namreč Brd, ki slovijo po svojih priznanih vinih.

Brda, katerih italijanski naziv *Collio* izhaja iz furlanskega izraza *Cuei* (grič), so geografsko območje z enovitimi značilnostmi. Razprostirajo se od reke Soče na vzhodu do reke Idrije na zahodu ter od gore Korada na severu do Furlanske nižine na jugu. Ta gričevnata tla imajo harmonično in neprekinjeno morfologijo – sestavljajo jih pretežno stratificirane arenaste in marmorne formacije, ki se spuščajo proti Furlanski nižini, za njimi pa sta krona Predalp in dalje veriga Julijskih Alp s Kaninom.

Te geološke formacije, ki se krušijo pod vplivom vode in mraza, ustvarjajo prst, bogato z mineralnimi solmi, zelo primerno za gojenje sadja in zelenjave, zlasti pa vinske trte. Skozi stoletja so kmetje vedno posvečali posebno pozornost sadnemu drevju in vinski trti, gradili značilne terase na pobočjih, izpostavljenih soncu, in omogočali intenzivno in širno obdelovanje območja, ne da bi se pri tem posegalo v njegovo občutljivo hidrogeološko ravnovesje.

Ribnik pri peči.

Nekaj pogledov na ločniško pokrajino v različnih letnih časih.

Zgodovinski pomen Brd v kmetijskem gospodarstvu je razviden tudi iz številnih dokumentov, v katerih najdemo upodobitve gradov, sadovnjakov, vinogradov ter cest in poti, ki so povezovale vasi, cerkve, palače in podeželske hiše; tako je prišlo do harmonične združitve poljedelske, umetne in naravne krajine.

Danes se v tako prostrani in skladni pokrajini med vinogradi, posejanimi polji in majhnimi gozdnimi površinami vijeta kolesarska steza in pešpot. V bližini starodavne cerkvice Svetega Roka se začne pot, po kateri je mogoče priti do sosednjih vasi, Slovenije, kolesarske steze in pešpoti Verša ter kolesarske proge in pešpoti, ki sta bili zgrajeni – in sta v fazi prenove – po deželi Furlaniji Julijski krajini.

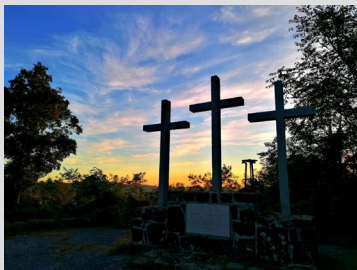
Podnebje je na splošno blago, kar je pripomoglo k temu, da je bila ta dežela ob koncu 19. stoletja skupaj s sosednjo Gorico, ki si je prislužila naziv „avstrijska Nica“, tudi turistična destinacija.

KALVARIJA

Kalvarija delno spada na območje Ločnika. Gre za grič, po novem poznan tudi kot „Grič Spomina“, ki je med prvo svetovno vojno žalostno slovel zaradi več deset tisoč vojakov, padlih za njegovo osvojitve, ki je veljala za predpogoj osvojitve Gorice s strani italijanskih čet.

Kalvarija ni povezana le s tem spominom. V teku zgodovine je grič, kot je razvidno iz raznih dokumentov, slovel zaradi svojega strateškega pomena, za njegova pobočja pa je z gospodarskega vidika značilno cvetoče kmetijstvo, nad katerim so „bdela“ svetišča, ki jih je postavilo krajevno prebivalstvo, kar dokazujejo ruševine treh majhnih votivnih cerkva in kompleks Treh križev. Dve izmed treh cerkvic, posvečeni Sveti Trojici in Svetemu Petru, sta bili odkriti in da se videti njune ostanke. Lokacija tretje cerkvice, posvečene Svetemu Janezu, ostaja neznana. V zadnjih letih se je zanimanje za Kalvarijo ponovno prebudilo in številna krajevna združenja si prizadevajo, da bi preprečila propadanje območja ter zagotovila dostop in znanje. Civilna zaščita je ponovno uredila številne steze in tako omogočila postavitev smernih tabel. To je zagotovilo boljše koriščenje griča, ki so ga dodatno izboljšali z didaktično-ilustrativnimi tablami o zgodovinsko-okoljskih, naravoslovnih, geoloških in speleoloških vidikih ter tablami na arheoloških najdiščih obeh cerkvic.

Različne duše Kalvarije: okolje, zgodovina, pobožnost.

Vas Ločnik na zemljevidu iz leta 1827.

*Zgodovina
in gospodarstvo*

ZGODOVINA IN GOSPODARSTVO

Naselje Ločnik leži na vzpetini, na pobočju griča Kalvarija, na panoramskem položaju, ki omogoča pogled na Sočo in Gorico na eni strani ter na Furlansko nižino in Brda na drugi, ob poti, ki je že od antičnih časov povezovala dežele in prebivalstvo vzhodne Evrope z Italijo. Ravno zaradi tega je bilo naselje skozi stoletja prizorišče dramatičnih dogodkov in vojn, katerih si njegovi prebivalci, ki so se ukvarjali predvsem s kmetijstvom, zagotovo niso želeli.

Zaradi izkopavanj, ki so jih opravili za zasaditev vinogradov, so se v prvi polovici 20. stoletja pojavili prvi dokazi o človeški prisotnosti v Ločniku. Leta 1946 so na pobočjih griča Kalvarija odkrili žarno nekropolo iz železne dobe – nekateri grobovi so vsebovali predmete, datirane med koncem 8. in začetkom 7. stoletja pred našim štetjem. Istočasno so v kraju Pod Brdom med izkopavanji odkrili ostanke podeželske rimske vile iz 2. stoletja našega štetja, ki jo je očitno uničil požar; mozaik iz vile se je izgubil leta 1877. V njeni bližini so našli tudi sledove rimske ceste, ki je domnevno vodila do Forumu Julii – današnjega Čedadu. Drugod so našli tudi srednjeveški nakit iz 9.-10. stoletja.

Naselbina se je v zgodovino zapisala leta 1077, ko je cesar Henrik IV. z listino nagradil zvestobo oglejskega patriarha Sigearda in mu izročil grofijo Furlanijo, več fevdov ter ozemlje Ločnik. To cesarjevo dejanje je okrepilo boj med patriarhom in goriškimi grofi za nadzor nad posestmi z izjemno razčlenjenimi in zapletenimi mejami.

V tem kontekstu so Ločnik z utrdbo, ki so jo nekateri imeli za neosvojljivo, želeli zaradi njegovega strateškega položaja, saj je ta omogočal nadzor nad edino potjo na desnem bregu reke, ki je vodila do mostu čez Sočo in s tem do mesta. Stari rimski most, ki je nekoč povezoval oba bregova pri Majnici, so verjetno porušili med madžarskimi vpadi.

Proti koncu 14. stoletja je naselje postalo del goriškega ozemlja, kljub temu pa ni imelo miru, saj se je najprej znašlo v spopadih med Beneško republiko, ki je zasedla patriarhat, in goriškimi grofi, pozneje pa med *Serenissimo* in avstrijskim cesarjem, ko so Habsburžani po izumrtju rodbine zahtevali dedno lastništvo nad grofovskimi deželami. Ta dejstva so spremljali še drugi boleči dogodki, kot so turški vpadi in širjenje kuge. O slednji priča majhna cerkev, zgrajena verjetno v 16. stoletju in posvečena svetemu Roku. Ko je leta 1615 izbruhnila Gradiška vojna med Avstrijo in Benetkami, se je Ločnik znašel

Utrdbeni kompleks Ločnika in njegovega griča med Gradiško vojno (1615-1617) na risbi iz tistega obdobja.

na prvi bojni črti. Zasedli so ga Benečani, bil je obvezen prehod za vojake, ki so se podajali na prevzem mostov čez Sočo in postal je utrjen tabor za čas trajanja spopada, ki se je zaključil ob koncu leta 1617. V njem so se izkazali veliki poveljniki, kot sta bila Trauttmansdorff, vrhovni

poveljnik nadvojvodov, in Pompeo Giustiniani, poveljnik beneške milice, ki je bil med izvidniškim pohodom pri Soči ranjen in pripeljan v vas, kjer je 11. oktobra 1616 umrl.

Pozneje je Ločnik pod Habsburškim cesarstvom še vedno doživljal napestosti, kot sta bila prihod Napoleona s francosko vojsko in vstaje leta 1848, da jih naštejemo le nekaj.

Od sredine 19. stoletja je nastopilo obdobje miru do leta 1915, ko je Italija vstopila v boj proti Avstriji v prvi svetovni vojni in so se preorana polja, vinogradi, cerkve, ceste, hiše – odražanja delavnosti ljudi – ponovno spremenili v jarke, kraje bolečine in prelivanja krvi. Spet na fronti: tokrat je bilo vse uničeno in opustošeno.

Že leta 1914 so v avstro-ogrsko vojsko vpoklicali sposobne moške in jih poslali predvsem na vzhodno fronto.

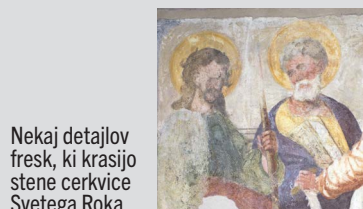
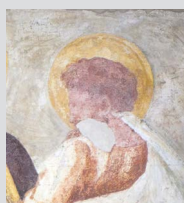
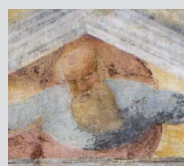
Nedavne raziskave so razkrile imena prebivalcev Ločnika, ki so padli v cesarskih četah. Danes so ta imena navedena na spomeniku, ki dopolnjuje spomin na vse, ki so med spopadom izgubili življenje.

Še danes so na tem območju opazne rane, ki jih je povzročila vojna: jarki, predori, artilerijski položaji, grobovi padlih, vojni ostanki. Kal-

SVETI ROK

Cerkvica Svetega Roka je majhna kapela, zgrajena po vsej verjetnosti v 16. stoletju v zahvalo svetniku za zaščito pred kugo. V njej so freske, ki jih pripisujejo Gaspareju Negru, beneškemu slikarju, ki je v Furlaniji živel med letoma 1503 in 1554, in njegovemu sinu Arseniu. Na oltarni steni sta freski Pietà in Večni oče, ki blagoslavlja in se nahaja med svetim Rokom in svetim Boštjanom; na stranskih stenah je upodobljenih dvanajst apostolov. Posebej zanimivi so grafiti, ki jih je mogoče zaslediti na ometu fresk, večinoma podpisi in dokazi o obisku romarjev in popotnikov. Datiramo jih lahko od sredine 16. stoletja do začetka 19. stoletja.

Nekaj detajlov fresk, ki krasijo stene cerkvice Svetega Roka.

Posledice prve svetovne vojne v Ločniku: na veliki fotografiji sta trg in napol porušena cerkev, zgoraj „nos“ Kalvarije, neprepoznavne zaradi bombardiranja, in vila Fausta, katere je Paolo Caccia Dominioni upodobil ruševine.

varija je zdaj spomeniško območje v spomin na številne italijanske vojake, ki so umrli za osvojitve Gorice (med junijem 1915 in avgustom 1916). V župnjski cerkvi hranijo še eno pričevanje: poslikavo slikarja Giulia Aristida Sartoria, ki jo je umetnik skupnosti podaril v zahvalo, ker so ga, ko je bil na fronti hudo ranjen, prebivalci Ločnika rešili.

Vas in zlasti grič Kalvarija, prizorišče krvavih bitk, sta bila omenjena ne le v dnevnikih številnih vojakov, temveč tudi v tekstih vojnih kronistov in pisateljev z obeh strani, kot so Ernest Hemingway, Alice Schaleck, Italo Svevo in

Zgoraj: mestna hiša in cerkev, obnovljeni po prvi svetovni vojni. Spodaj: *Cristo Re benedicente l'umanità*, delo Giulia Aristida Sartoria (1928), ki ga je umetnik podaril v spomin na svojo izkušnjo na ločniški fronti.

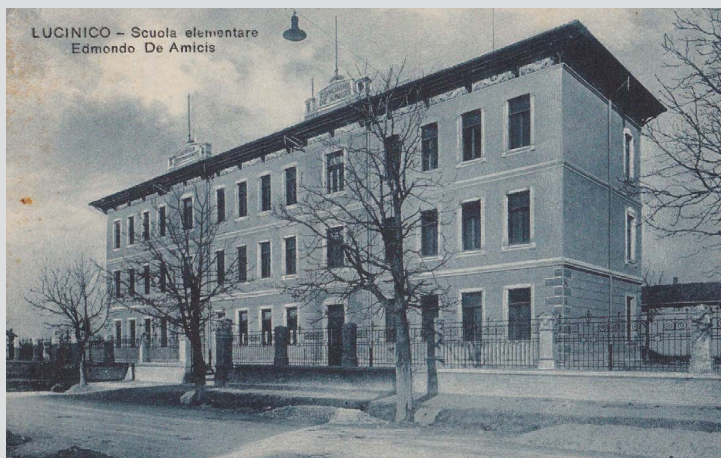
Scipio Slataper, ki je tu umrl decembra leta 1915.

Trpljenje ni bilo prizaneseno niti civilistom, ki so se morali spopasti s težkimi izkušnjami razseljevanja – tiste, ki so vas zapustili kmalu po izbruhu spopadov, so odpeljali na različne kraje po cesarstvu, tiste pa, ki jih je razselila italijanska vojska, so odpeljali na različna območja italijanskega polotoka. Včasih so družine razcepili. Po vrnitvi so prebivalci Ločnika s pogumom in upanjem ponovno sezidali svoje domove in življenje se je nadaljevalo.

Prebivalci Ločnika so se tako kot večina prebivalstva nekdanje avstrijske vzhodne Furlanije do prve svetovne vojne preživljali predvsem s kmetijstvom.

ŠOLA

Tudi šolske dejavnosti so se nadaljevale. Že pred vojno je ljudska šola pridobila peti razred, začela pa se je tudi dopolnilna šola za vajence. Leta 1924 so v veliki stavbi v ulici Udine, ki je bila zgrajena že leta 1900, otvorili osnovno šolo, poimenovano po pisatelju Edmondu de Amicisu, na trgu Piazza San Giorgio pa sta se nahajali srednja šola za poklicno izobraževanje in vrtec. Trenutno sta osnovna in srednja šola v eni stavbi v ulici Romana, vrtec pa je v ulici Andrea Perco.

Osnovna šola „Edmondo De Amicis“ v današnji ulici Udine.

Proizvodnja je bila, kot je bilo v navadi, raznolika: od pšenice do koruze in vina, od krompirja do sadnega drevja, zlasti češenj. Gojili so sviloprejkice, vse kmečke družine so imele svoj hlev z govedom za mleko in delo na polju, ravno tako ni nikoli manjkalo prašičev in domačih živali. Poleg majhnih posestev je bilo tudi veliko posestvo grofov Attemsov vir dela, zlasti za številne nase-ljence.

V obdobju med obema svetovnjima vojnama je bila delovna sila v tovarnah v Gorici in ladjedelnici v Tržiču še posebej pomembna. Ob koncu druge svetovne vojne se je industrijska dejavnost začela tudi v vasi – ob vznožju vzpetine, imenovane *Bratinis*, na območju, bogatem z glino, so zgradili peč, ki je vrsto desetletij proizvajala gradbeni material in domačinom zagotavljala zaposlitev. Vpliv na okolje je bil velik. Danes ostajata le še stara struktura, obnovljena in namenjena drugim rabam, ter prijeten ribnik.

Kmetijstvo je skozi stoletja predstavljalo glavni vir preživetja ločniških družin. Koruza in vino sta značilna elementa tradicionalne kmetijske dejavnosti na majhnih, še bolj pa večjih kmetijah.

Znaten povojni industrijski pospešek je tako kot marsikje tudi tu privedel do hitrega izseljevanja podeželja; na ta pojav so pozneje vplivale tudi politike skupnosti v kmetijskem sektorju, ki so potlačile majhne kmetije. Tako so dohodek družinam vse bolj prinašale dejavnosti v sekundarnem sektorju, predvsem obrtništvu, in terciarnem sektorju, le še delno v kmetijstvu, ki so ga opravljali zlasti starejši. Poleg zaposlovanja v industriji se je zaradi višje ravni

šolanja povečalo tudi zaposlovanje v javnih uradih v Gorici, na železnici, v zdravstvu, bankah, trgovinah in drugih storitvenih dejavnostih.

To se je nadaljevalo vse do velike svetovne krize, ki se je začela leta 2008. Vsekakor je treba poudariti, da raz-

Stara peč v kraju Bratinis.

voj storitev ni uspel uravnovesiti znatnega zmanjšanja števila delovnih mest, ki ga je povzročilo zaprtje tržaške bombažne predilnice v Podgori v osemdesetih letih prejšnjega stoletja in podjetja za obdelavo kovin SAFOG-OMG v zgodnjih letih novega tisočletja. V zadnjih letih se je trgovski sektor skrčil

Nekatere poslovne dejavnosti so še posebej zakoreninjene v ločniško gospodarstvo: Cassa Rurale del Friuli Venezia Giulia, ki je bila ustanovljena na začetku 20. stoletja kot Cassa agricola operaia cattolica, agriturizem Grion v ulici Sartorio in kmetijsko gospodarstvo Bon v Gradiščuti.

tudi zaradi upadanja števila slovenskih kupcev po vstopu Slovenije v Evropsko unijo in zaradi vse bolj prodorne prisotnosti velikih nakupovalnih središč, ki se nahajajo med Vilešem in Vidmom. Ti dogodki pojasnjujejo nenehno upadanje števila prebivalcev Gorice s 43.000 na rahlo več kot 33.000 v časovnem razmahu tridesetih let. Po drugi strani je Ločnik zaradi urbanističnih odločitev, ki vključujejo območje s socialnimi stanovanji in podpirajo razne zasebne stavbe, ohranil precej stabilno število 3.500 prebivalcev.

V tem okviru velik pomen pripisujemo prisotnosti krajevne banke *Cassa Rurale*, ki je bila ustanovljena leta 1907 kot zadruga v pomoč kmetom in obrtnikom, sčasoma pa je prevzela vlogo gospodarske in zaposlitvene gonilne sile ter postala največje podjetje v Ločniku; pomembna je njena finančna podpora številnim društvom v naselju in okolici. Nedavni razvoj v sektorju je privedel do združitve banke z drugimi sosednjimi bankami in ustanovitve *Cassa Rurale FVG*, ki je večja in ozemeljsko bolj razširjena, vendar ima še vedno sedež v Ločniku.

Pa še: cvetličarna Gaggioli na Majnici in trgovina z gradbenim materialom bratov Zoff v ulici Udine.

Danes je dejavnih le zelo malo kmetij, ki se osredotočajo na vinogradništvo in zanimive inovacije na področju kmečkega turizma; v industrijskem sektorju je dejavnost seveda usmerjena v malo industrijo in obrt; veleprodaja tudi tu vpliva na trgovski sektor, ki pa je ohranil zmerno prisotnost krajevnih „trgovin“, tudi na pobudo nedomačinov. Večini prebivalstva torej danes prinaša dohodek storitveni sektor, vendar se precej ljudi vozi na delo v podjetja na območjih Tržiča in Vidma ter v pisarne in poslovna središča v Trst.

Vinogradi v okolici Ločnika.

Procesija Svetega rešnjega telesa in krvi po vaških ulicah. Na majhni sliki na sosednji strani, del zastave Cassa Rurale z rokami, ki so pod geslom *Viribus unitis* združene v znak sodelovanja.

Skupnost

Procesija Svetega Roka.

STARE NAVADE

Ločnik je danes mestna četrt Gorice, kjer se še vedno govori furlanski jezik, ki se ga že stoletja uporablja kot materni jezik, in sicer furlanščino s končnico na *-a*, značilno za Goriško.

To je tudi vas, ki je dolgo časa ohranjala bogato dediščino tradicij, tako verskih kot vezanih na življenjski cikel in letne čase, značilnih za furlansko kmečko družbo, katerih spomin pa je zaradi gospodarskih, družbenih in kulturnih sprememb, do katerih je prišlo v drugi polovici 20. stoletja, zbledel in to do te mere, da so mnoge izmed njih izumrle.

Med izumrle tradicije prištevamo kresove Svetega Janeza, ki so jih v noči s 23. na 24. junij vaščani prižigali na križiščih, danes pa so iz varnostnih razlogov prepovedani.

Običaj prižiganja kresov ob enakonočjih in solsticijih izvira iz čaščenja boga Belena; pomen najdemo v starodavnih keltskih spravnihi in očiščevalnih obredih.

Med druge vsakoletne dogodke sta spadala pust in dan vseh svetih. Spomladi so prvomajski obredi slavili ponovno rojstvo narave, poleti pa so prišli na vrsto

Zahvalni dan s tradicionalnim blagoslovom kmetijskih vozil.

Poklon Marijinemu kipu pred cerkvijo Svetega Jurija na praznik Brezmadežnega spočetja.

številni vaški prazniki, ki so običajno sovpadali s praznovanjem svetega zavetnika, in romanja.

Nekateri izmed teh dogodkov so se ohranili, vendar so sledili razvoju časa. Zlasti dva izhajata iz starodavnih keltskih praznikov: novoletno praznovanje, ki se je vršilo 1. novembra in je pomenilo začetek temne polovice leta, ter praznovanje boga Belena, boga voda in sonca, ki se je vršilo 1. maja.

V prvem primeru je bila tradicija sprejeta v krščanstvo in postala „il pagnut di duc' i Sants“ (kruh vseh svetnikov). To je bila prva izmed zimski ber ob koncu pridelovalnega obdobja: mladim, ki so na večer 31. oktobra hodili od vrat do vrat, pa tudi znancem in siromakom, so v zameno za molitve umrlim podarjali orehe, grozdje ali druge pridelke. Za določen čas je tradicija izginila, zdaj pa jo je nadomestil potrošniški praznik noči čarovnic, kar je tipičen primer kulturne globalizacije.

Na prvo soboto v maju nastopi tradicija *mlaja*, majskega drevesa, ki je razširjena tudi v Sloveniji in nemško govorečih državah. Verjetno gre za iniciacijski obred, ki se je sčasoma spremenil zaradi družbenih sprememb in je bil namenjen le nabornikom. Med obredom so ti posekali najvišje drevo, izbrano iz okoliških gozdov, ki je nekoč moralo biti hrast, ga zgodaj zjutraj prepeljali

Blagoslov vode na praznik Svetih Treh Kraljev in nedavno postavljeni leseni križ v Gradiščuti.

v središče vasi, kjer so ga v zgodnjih večernih urah dvignili in vso noč branili pred napadi nabornikov iz sosednjih vasi. Vse to je bil dokaz moči in poguma vpkolicancev tistega leta. Po ukinitvi naborništva je v zadnjih desetletjih to preizkus za fante in dekleta, ki so dopolnili 18 let.

Drugi starodavni običaji se izvajajo še danes.

Ko se sprehajate po ulicah naselja, lahko naletite na portone ali vhodna vrata, okrašene z oboki, prekritimi z zelenimi vejami, cvetjem, srčki in napisi „Živeli novici“ ali „W i nuviz“. To so častni oboki, ki jih še vedno postavljajo ob vhodu v nevestino hišo na večer pred poroko, danes pa tudi pred domove jubilentov, ki praznujejo pomembno obletnico poroke.

Ko ženin in nevesta zapuščata cerkev, se lahko zgodi, da prisostvujete pobiranju *talarja*, davka, ki ga mora ženin, če je iz drugega kraja, plačati, da lahko odpelje nevesto, saj s tem naselju odvzame eno izmed deklet; danes je to le praznična šala med prijatelji.

Med praznovanji, povezanimi s kmetovanjem, je *likof*, zaključek žetve (prvi zapis je iz leta 1337), ki so ga in ga še vedno organizirajo ob zaključku gradnje hiše, zakolu prašiča ali koncu trgatve.

Še vedno obstajajo tudi številne verske tradicije. Velikonočni obredi, vključno s pasijonom in vstajenjem, so še posebej občuteni: križev pot na Kalvarijo na Cvetno nedeljo, katere postaje se vzpenjajo proti trem križem na vrhu griča; slikoviti obredi velikonočnega tridnevja, med katere sodijo umivanje nog, blagoslov ognja in obred luči na Veliko soboto; blagoslov kruha in pirhov na velikonočni dan.

Starodavni obred epifaničnega *pignarula* in obred med prošnjimi dnevi. Na desni strani *scaràzzulis* in *batècui* svetega tridnevja.

Na Veliki četrtek in Veliki petek cerkveni zvonovi molčijo. Med molkom zvonov je mogoče slišati zvoke *scaràzzulis* in *batècui* pri bogoslužju.

Na tretjo nedeljo po Veliki noči se praznuje vaškega zavetnika, Svetega Jožefa. To praznovanje ima starodavne korenine, tradicija sega namreč v 16. stoletje in je bila razširjena po celotnem habsburškem cesarstvu. Danes se obhaja slovesna sveta maša in kip svetnika vaščani v procesiji nosijo po ulicah; vse skupaj popestri prisotnost pihalnega orkestra in tradicionalni dobrodelni srečelov.

Med prošnjimi dnevi procesije potekajo zgodaj zjutraj na dan Svetega Marka in tremi dnevi pred Kristusovim vnebohodom. Njihov namen je prositi Boga za blagoslov hiš, polj in človekovih del.

Zanimiva sta procesija Svetega rešnjega telesa in krvi, ko so ulice okrašene s cvetjem in vejami akacije, ter praznik Svetega Roka v avgustu, ko se v majhni njemu posvečeni cerkveci obhaja sveta maša v znak zahvale, da je svetnik rešil naselje pred kugo.

Tudi v božičnem času se izvajajo številni obredi.

Advent prinaša Svetega Miklavža, ki v skladu s tradicijo deli sladkarije otrokom, ki 5. decembra zvečer pred spanjem pustijo svoje copate ob oknu.

Po domovih vaščani tradicionalno pripravljajo jaslice, na predvečer praznika Svetih Treh Kraljev pa se še vedno lahko udeležimo obreda slovesnega blagoslova vode (očiščevalni element), soli (element, ki varuje pred kvarjenjem), jabolk (ki predstavljajo plodove zemlje in hrano za človeka) in kipcev svetih treh kraljev (liki Epifanije), ki jih nato položimo v jaslice.

Na dan Svetih Treh Kraljev vaščani prižigajo tradicionalne kresove *pignarul*,

Tradicionalni obred dvigovanja *mlaja* in novejši obred okraševanja štirih vodnjakov. Spodaj je vaški turnir, ki vsako poletje požiwi praznik Svetega Roka.

kar je eden izmed najstarejših obredov, ki se še vedno izvaja po vsej Furlaniji. Kresovi ob mraku osvetlijo nebo in preko dima napovejo, kakšna bo letina.

Svečnica je v starih časih označevala konec sončnega koledarja. V cerkvi poteka blagoslov sveč in svečk, ki jih nato vaščani nesejo v domove in tam hranijo ter prižigajo, da bi priklicali božjo zaščito ob nevihtah, toči ali usodnih dogodkih.

Pust je nazadnje osvobajajoče praznovanje, ki se začne ob koncu božičnega obdobja in zaključí pred postnim časom, med katerim se lahko najemo štravb in preoblečemo v maškare.

Dandanes se uveljavlja nova tradicija, in sicer vaški turnir ob prazniku Svetega Roka v avgustu. Prebivalci na skupno temo okrasijo hiše in vodnjak na vaškem predelu, kjer živijo, športniki vseh starosti pa se pomerijo v različnih tekmovanjih.

DRUŠTVA

Želja po druženju, zabavi ter soudeležbi pri konjičkih, interesih in spretnostih se odraža na kulturnem, umetniškem, športnem in rekreacijskem področju v javnem življenju Ločnika prek združenj, društev in skupin vseh starosti.

Športna društva:

- Dynamic Gym A.S.D.: upravlja prostore telovadnice in ponuja tečaje telovadbe za otroke in mladino.
- Amatersko športno društvo „Il Falcone“ Arco Club.
- Moto klub „Pino Medeot“: združuje ljubitelje motociklizma.
- Društvo „Movinsi Insieme“: ponuja telovadne dejavnosti za odrasle.
- Smučarski klub „Monte Calvario“: za ljubitelje gora prireja smučarske tečaje na različnih stopnjah, izlete in različne dogodke, ki so še dodatna priložnost za druženje.

Izlet na sneg s smučarskim klubom.

Z velikim obžalovanjem se je moralo nogometno društvo „Lucinico“ po desetletjih prestižnega delovanja zaradi pomanjkanja športnikov vdati.

Socialno-zdravstvena društva:

- AdvS Prostovoljni krvodajalci Fidas Isontina „Gino Dionisio“ iz Ločnika.
- A.s.v. „La Salute“: nudi pomoč pri prevozih, dogodkih, v ambulantah pri laboratorijskih analizah in na področju zdravstvene vzgoje.

Nekateri skoki športnikov Dynamic Gym in skupina krvodajalcev „Gino Dionisio“, ki je v Ločniku aktivna od leta 1971.

DANZERINI DI LUCINICO

Folklorna skupina „Danzerini di Lucinico“ – Plesalci iz Ločnika je bila ustanovljena leta 1929 in je trenutno najdlje delujoče društvo v vasi. Od takrat z nespremenjeno vitalnostjo izvaja ples, glasbo, pesmi in prizore vsakdanjega življenja iz furlanskega ljudskega izročila. Z leti je skupina vključila tudi nekatere tradicionalne italijanske plesne.

Glasbo izvaja v živo s tradicionalnimi glasbili, kot so harmonika, kontrabas, violina, flauta in klarinet.

Plesalci so nastopili na vseh celinah na prireditvah, festivalih in pri naših izseljencih ter povsod poželi veliko odobravanje zaradi ljubkosti in harmonije pri interpretaciji plesov. Njihova oblačila v osnovi točno posnemajo krajevno furlansko praznično nošo iz začetka 19. stoletja.

Skupina vključuje tudi mladinski odsek, ki je sposoben nastopati tako samostojno kot skupaj z odraslimi plesalci.

Plesalci, ki so od leta 1929 dalje veleposlaniki ločniške folklore po svetu.

Društva in skupine:

- Združenje lovcev.
- Kulturno društvo „Fotoclub Lucinico“: prireja fotografske tečaje, razstave in portfolije ter dokumentira dejavnosti v naselju.
- Kulturno društvo „La Primula“.
- Centro studi lucinichesi „Amis di Lucinis“.
- Coltivatori Diretti.
- Čebelarstva zadruga „La casa dell’ape“.
- Zbor „Coral di Lucinis“: s svojim repertoarjem je obiskal raz-

Sedež društva „La Salute“ v ulici Bersaglieri.

Društvo „La Primula“, ki je pred kratkim praznovalo 30. obletnico delovanja; fotografiranje Fotokluba ob nedavno doseženem mejniku 15 let delovanja; skupina Coral di Lucinis na tradicionalnem festivalu Svetega Martina; skupina Alpinov ob nedavni otvoritvi gredice pred občinskim centrom.

lične kraje po Italiji in Evropi ter med drugim prispeval k pobratenju naselja z nemško občino Ortenberg.

- Skupina Alpinov: del Civilne zaščite, njena kočja predstavlja tradicionalni prostor za srečanja in prireditve.
- Folklorna plesna skupina „Danzerini di Lucinico“.
- Skupina „Mario“.
- Unione Associazioni „Lucinîs“: ustanovljena po ukinitvi rajonskega sveta.

Verska združenja in skupine:

- „Azione Cattolica“.
- Zbor „Cantare per credere“ in zbor Svetega Jurija: skrbita za uproзорitve pri liturgijah.
- Župnijska Karitas.
- Krožek ACLI.
- Skavti Evrope: s fantovskimi in dekliškimi vejami za otroke in mladostnike različnih starostnih skupin.

Prihod svetega Miklavža na trg.

GLAVNI STALNI DOGODKI V LETU

Januar

Deški božič.
Družinski kino.

Februar

Sveti Blaž (blagoslov grla).
Cuori in festa (otroški pust).

Marec

Čiščenje gozda.
Pohod na Kalvarijo.
Križev pot na Kalvariji.

April

Nagrajevanje Amì di Lucinîs.
Prošnji dnevi (Sveti Marko).
Praznik zavetnika Svetega Jožefa (tretja nedelja po Veliki noči).
Praznik Svetega Jurija.
Praznovanje dneva osvoboditve.

Maj

Praznik *mlaj* (prva sobota v mesecu).
Potujoči rožni venec v družinah.

Junij

Procesija Svetega rešnjega telesa in krvi
Praznik Svetega Antona v palači *palaz* v Gradiščuti.
Praznik Svetega Petra in Pavla: Kalvarija, na kraju stare cerkve Svetega Petra.

Julij

Romanje v Marijino svetišče na Barbani.

Avgust

Praznik Svetega Roka: župnijski praznik in vaški turnirji.

September

Marijino romanje na Sveto Goro (zadnja sobota v mesecu).

Oktober

Slovesnost v spomin na padle v prvi svetovni vojni pri spominskem kamnu v ulici Strada Vecchia.
Praznik kostanja Alpinov.
Gledališki festival *Alle 5 della Sera*.

November

Slovesnost v spomin na padle v prvi svetovni vojni pri spomeniku na ulici Bersaglieri.
Luč miru pri spomeniku padlim.
Zborovski festival Svetega Martina.
Zahvalni praznik in blagoslov kmetijskih vozil.

December

Prihaja Sveti Miklavž.
Božič pri vodnjakih s petjem in voščili.
Božični koncert.
Božič starejših.
Izbor najlepših jaslic.

Skozi vse leto: fotografske in umetniške razstave ter kulturna srečanja.

Spomenika padlim v prvi svetovni vojni: v ulici Strada Vecchia in v ulici Bersaglieri.

SÂTU 'L ME PAÏS

Sâtu 'l me païs?

Al me païs

ogni ciasa una stala

e ciamps e ciamps

e boschetis di agazza

pal nasabon dal instât.

E dut 'l è fodrât di olmis

ch' a' vègnin dal timp dai sûns.

Al me païs 'l è un sun.

Al nas, lusôr e ciant,

quan' che 'l è scûr.

Celso Macor

Poznaš mojo vas? / Moja vas, / vsaka hiša en hlev / in njive in njive / in gozdiči akacij /
za prijetno vonjavo poletja. / In vse je polno senc, / ki prihajajo iz časa sanj. / Moja vas je
sanja. / Rodi se, luč in pesem, / ko pade tema.

(Prevod Jurij Paljk)

